

# Spis treści

|                                                                                            |           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>O autorach .....</b>                                                                    | <b>13</b> |
| <b>Podziękowania od autorów .....</b>                                                      | <b>15</b> |
| <b>Wprowadzenie .....</b>                                                                  | <b>17</b> |
| O książce .....                                                                            | 17        |
| Konwencje użyte w tej książce .....                                                        | 18        |
| Czego nie musisz czytać .....                                                              | 18        |
| Naiwne założenia .....                                                                     | 18        |
| Jak podzielona jest ta książka .....                                                       | 19        |
| Część I. Wprowadzenie do teorii muzyki .....                                               | 19        |
| Część II. Zestawianie nut ze sobą .....                                                    | 19        |
| Część III. Ekspresja, czyli formy muzyczne, tempo, dynamika i wiele innych zagadnień ..... | 19        |
| Część IV. Dekalogi .....                                                                   | 20        |
| Część V. Dodatki .....                                                                     | 20        |
| Ikony wykorzystane w książce .....                                                         | 20        |
| Co dalej .....                                                                             | 21        |
| <br><b>Część I. Wprowadzenie do teorii muzyki .....</b>                                    | <b>23</b> |
| <b>Rozdział 1. Teoria muzyki? A co to w ogóle jest? .....</b>                              | <b>25</b> |
| Archeologia narodzin muzyki i teorii muzyki .....                                          | 26        |
| Zacznijmy od podstaw: fundamenty teorii muzyki .....                                       | 27        |
| Wyjaśnienie podstaw: nuty, pauzy i bity .....                                              | 27        |
| Przemieszczanie i łączenie nut .....                                                       | 27        |
| Studiowanie form i kompozycji muzycznych .....                                             | 28        |
| W jaki sposób teoria może pomóc Twojej muzyce? .....                                       | 28        |
| <br><b>Rozdział 2. Określanie wartości nut .....</b>                                       | <b>31</b> |
| Poznaj bit .....                                                                           | 31        |
| Rozpoznawanie nut i ich wartości .....                                                     | 32        |
| Przegląd nut i ich komponentów .....                                                       | 32        |
| Odczytywanie wartości nut .....                                                            | 34        |
| Cała nuta .....                                                                            | 35        |
| Półnuta .....                                                                              | 36        |

|                                                 |    |
|-------------------------------------------------|----|
| Ćwierćnuta .....                                | 36 |
| Ósemki i jeszcze krótsze nuty .....             | 37 |
| Wydłużanie nuty za pomocą kropki lub łuku ..... | 38 |
| Wydłużanie nuty za pomocą kropki .....          | 38 |
| Łączenie nut za pomocą łuku .....               | 39 |
| Łączenie różnych wartości nut .....             | 39 |

## Rozdział 3. Zrób sobie pauzę ..... 41

|                                           |    |
|-------------------------------------------|----|
| Rodzaje pauz .....                        | 41 |
| Pauza całonutowa .....                    | 42 |
| Pauza półnutowa .....                     | 43 |
| Pauza ćwierćnutowa .....                  | 43 |
| Pauza ósemkowa i dłuższe .....            | 44 |
| Wydłużanie pauz za pomocą kropki .....    | 45 |
| Ćwiczenie taktów z nutami i pauzami ..... | 45 |

## Rozdział 4. Oznaczenia metrum ..... 47

|                                                                  |    |
|------------------------------------------------------------------|----|
| Odszyfrowywanie oznaczenia metrum i taktu .....                  | 47 |
| Prostota rytmów prostych .....                                   | 49 |
| Liczenie prostych schematów metrycznych w oparciu o takty .....  | 50 |
| Ćwiczenie liczenia w prostych schematach metrycznych .....       | 51 |
| Granie złożonych schematów metrycznych .....                     | 52 |
| Liczenie złożonych schematów metrycznych w oparciu o takty ..... | 53 |
| Ćwiczenie liczenia w złożonych schematach metrycznych .....      | 54 |
| Wyczuwanie pulsacji asymetrycznych schematów rytmicznych .....   | 55 |

## Rozdział 5. Granie do rytmu ..... 59

|                                                       |    |
|-------------------------------------------------------|----|
| Tworzenie schematów akcentowania i synkopy .....      | 59 |
| Zgłębianie ogólnej reguły akcentowania .....          | 59 |
| Synkopa: uderzanie słabej części taktu .....          | 60 |
| Nabieranie rozpędu dzięki przedtaktowi .....          | 61 |
| Nieregularne podziały rytmiczne: triole i duole ..... | 62 |
| Urozmaicanie utworu triolami .....                    | 62 |
| Duole .....                                           | 63 |

## Część II. Zestawianie nut ze sobą ..... 65

## Rozdział 6. Nuty jako dźwięki (oraz o tym, gdzie je znaleźć) ..... 67

|                                         |    |
|-----------------------------------------|----|
| Poznaj pięciolinię, klucze i nuty ..... | 67 |
| Klucz wiolinowy .....                   | 68 |
| Klucz basowy .....                      | 69 |
| Nuty fortepianowe i C razkreślne .....  | 69 |
| Klucze C: altowy i tenorowy .....       | 70 |

|                                                                                          |            |
|------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Identyfikowanie półtonów, całych tonów i znaków chromatycznych na pięciolinii .....      | 71         |
| Półtony w praktyce .....                                                                 | 71         |
| Skakanie o całe tony .....                                                               | 73         |
| Zmiana wysokości dźwięku za pomocą znaków chromatycznych .....                           | 74         |
| Znajdowanie dźwięków na pianinie i gitarze .....                                         | 77         |
| Szukanie nut na pianinie .....                                                           | 77         |
| Przyskkanie dźwięków na gitarze .....                                                    | 77         |
| Mnemonotechniki ułatwiające zapamiętanie nut .....                                       | 79         |
| <b>Rozdział 7. Opanowanie skal durowych i molowych .....</b>                             | <b>81</b>  |
| Schemat skali durowej .....                                                              | 81         |
| Skale durowe na pianinie i gitarze .....                                                 | 83         |
| Słuchanie skal durowych .....                                                            | 85         |
| Odkrywanie schematów skal molowych .....                                                 | 85         |
| Granie naturalnych skal molowych na pianinie i gitarze .....                             | 86         |
| Zabawa z harmoniczną skalą molową na pianinie i gitarze .....                            | 88         |
| Tworzenie świetnej muzyki na pianinie i gitarze na bazie melodycznej skali molowej ..... | 89         |
| Słuchanie skal molowych .....                                                            | 91         |
| <b>Rozdział 8. Znaki przykluczowe i koło kwintowe .....</b>                              | <b>93</b>  |
| Koło kwintowe .....                                                                      | 93         |
| Krzyżki: Futro Cioci Grażyny Daj Agresywnej Ewie, Henryku .....                          | 95         |
| Bemole: Henryku, Ewie Agrestu Daj Garść Cichaczem, Fajtłapo .....                        | 95         |
| Rozpoznawanie oznaczeń tonacji durowych .....                                            | 96         |
| Identyfikowanie oznaczeń tonacji durowych i pokrewnych molowych .....                    | 97         |
| Przegląd znaków przykluczowych .....                                                     | 97         |
| C-dur i a-moll naturalna .....                                                           | 98         |
| G-dur i e-moll naturalna .....                                                           | 98         |
| D-dur i h-moll naturalna .....                                                           | 99         |
| A-dur i fis-moll naturalna .....                                                         | 99         |
| E-dur i cis-moll naturalna .....                                                         | 99         |
| H-dur/Ces-dur i gis-moll/as-moll naturalne .....                                         | 100        |
| Fis-dur/Ges-dur i dis-moll/es-moll naturalne .....                                       | 101        |
| Cis-dur/Des-dur i ais-moll/b-moll naturalne .....                                        | 101        |
| As-dur i f-moll naturalna .....                                                          | 102        |
| Es-dur i c-moll naturalna .....                                                          | 102        |
| B-dur i g-moll naturalna .....                                                           | 102        |
| F-dur i d-moll naturalna .....                                                           | 103        |
| <b>Rozdział 9. Interwały: odległości między dźwiękami .....</b>                          | <b>105</b> |
| Rozszyfrowujemy interwały harmoniczne i melodyczne .....                                 | 105        |
| Liczba stopni: liczymy linie i przestrzenie .....                                        | 106        |
| Znaki chromatyczne: uwzględniamy półtony .....                                           | 108        |
| Nazywanie interwałów .....                                                               | 108        |

|                                                      |     |
|------------------------------------------------------|-----|
| Rzut oka na prymy, oktawy, kwarty i kwinty .....     | 109 |
| Pryma czysta .....                                   | 109 |
| Pryma zwiększona .....                               | 109 |
| Oktawy .....                                         | 109 |
| Kwarty .....                                         | 110 |
| Kwinty .....                                         | 112 |
| Identyfikowanie sekund, tercji, sekst i septym ..... | 113 |
| Sekundy .....                                        | 114 |
| Tercje .....                                         | 116 |
| Seksty i septymy .....                               | 117 |
| Tworzenie interwałów .....                           | 118 |
| Determinowanie liczby stopni .....                   | 118 |
| Determinowanie rodzaju interwału .....               | 119 |
| Interwały wielkie i czyste w skali C-dur .....       | 120 |

## **Rozdział 10. Budowa akordów ..... 123**

|                                                       |     |
|-------------------------------------------------------|-----|
| Tworzenie triad z trzech dźwięków .....               | 124 |
| Podstawa, tercja i kwinta .....                       | 124 |
| Triada durowa .....                                   | 126 |
| Triada molowa .....                                   | 127 |
| Triada zwiększona .....                               | 128 |
| Triada zmniejszona .....                              | 129 |
| Rozwijamy temat: akordy septymowe .....               | 131 |
| Septyma durowa .....                                  | 132 |
| Septyma molowa .....                                  | 132 |
| Akord dominantowy septymowy .....                     | 133 |
| Akord zmniejszony z septymą małą .....                | 133 |
| Akordy zmniejszone septymowe .....                    | 134 |
| Akord molowy z septymą wielką .....                   | 134 |
| Przegląd wszystkich triad i akordów septymowych ..... | 135 |
| A .....                                               | 135 |
| As .....                                              | 135 |
| H .....                                               | 136 |
| B .....                                               | 136 |
| C .....                                               | 136 |
| Ces .....                                             | 137 |
| Cis .....                                             | 137 |
| D .....                                               | 137 |
| Des .....                                             | 138 |
| E .....                                               | 138 |
| Es .....                                              | 138 |
| F .....                                               | 139 |
| Fis .....                                             | 139 |
| G .....                                               | 139 |
| Ges .....                                             | 140 |

|                                                                                |     |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Modyfikowanie triad poprzez zmianę ustawienia ich składników i przewroty ..... | 140 |
| Rzut oka na otwarty i zamknięty voicing .....                                  | 140 |
| Rozpoznawanie przewrotów akordu .....                                          | 141 |

## **Rozdział 11. Progresje akordów ..... 143**

|                                                                             |     |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----|
| Przegląd akordów diatonicznych, chromatycznych i odmian skal molowych ..... | 143 |
| Identyfikowanie i nazywanie akordów w progresjach .....                     | 144 |
| Przypisywanie nazw akordów określonym cyfrom .....                          | 145 |
| Przegląd progresji akordów w tonacjach durowych .....                       | 146 |
| Przegląd progresji w tonacjach molowych .....                               | 147 |
| Dodawanie septymy do triady .....                                           | 148 |
| Oglądanie (i słuchanie) przykładowych progresji akordów .....               | 150 |
| Zastosowanie wiedzy o akordach do czytania śpiewników i tabulatur .....     | 151 |
| Modulacja na inną tonację .....                                             | 152 |
| Kadencje w progresjach akordów .....                                        | 153 |
| Kadencje autentyczne .....                                                  | 154 |
| Kadencje plagalne .....                                                     | 155 |
| Kadencje zwodnicze .....                                                    | 156 |
| Kadencja niepełna (półkadencja) .....                                       | 156 |

## ***Część III. Ekspresja, czyli formy muzyczne, tempo, dynamika i wiele innych zagadnień ..... 159***

### **Rozdział 12. Elementy składowe muzyki:**

#### **rytm, melodia, harmonia i struktura piosenki ..... 161**

|                                               |     |
|-----------------------------------------------|-----|
| Ustalenie rytmu .....                         | 162 |
| Kształtowanie melodii .....                   | 162 |
| Uzupełnianie melodii za pomocą harmonii ..... | 165 |
| Praca z frazami i okresami muzycznymi .....   | 165 |
| Łączenie części utworu w formy muzyczne ..... | 167 |
| Forma jednoczęściowa (A) .....                | 167 |
| Forma binarna (AB) .....                      | 168 |
| Forma trzyczęściowa (ABA) .....               | 168 |
| Forma łuku (ABCBA) .....                      | 168 |

#### **Rozdział 13. Rzut oka na klasyczne formy ..... 171**

|                                                        |     |
|--------------------------------------------------------|-----|
| Kontrapunkt jako objawienie w muzyce klasycznej .....  | 171 |
| Sondowanie sonaty .....                                | 171 |
| Zacznijmy od ekspozycji .....                          | 172 |
| A teraz coś z zupełnie innej beczki: rozwinięcie ..... | 173 |
| Wrzucamy luz: podsumowanie .....                       | 173 |
| Zakręcony jak rondo .....                              | 174 |
| Fascynująca fuga .....                                 | 174 |

|                                                                             |            |
|-----------------------------------------------------------------------------|------------|
| Łączenie form w symfonie .....                                              | 175        |
| Przegląd innych klasycznych form .....                                      | 177        |
| Koncert .....                                                               | 177        |
| Duet .....                                                                  | 177        |
| Etiuda .....                                                                | 177        |
| Fantazja .....                                                              | 178        |
| <b>Rozdział 14. Przegląd popularnych gatunków i form muzycznych .....</b>   | <b>179</b> |
| Poczuj bluesa .....                                                         | 179        |
| Blues dwunastotaktowy .....                                                 | 180        |
| Blues ósmiotaktowy .....                                                    | 181        |
| Blues szesnastotaktowy .....                                                | 181        |
| Blues dwudziestocztworaktowy .....                                          | 181        |
| Trzydziestodwutaktowy schemat ballad bluesowych i country .....             | 182        |
| Czas się zabawić, czyli rock i pop .....                                    | 183        |
| Jazzowe improwizacje .....                                                  | 184        |
| <b>Rozdział 15. Różnicowanie brzmienia za sprawą tempa i dynamiki .....</b> | <b>187</b> |
| Tempo utworu .....                                                          | 187        |
| Ustalenie uniwersalnego tempa: minim .....                                  | 188        |
| Utrzymywanie stałego tempa: metronom .....                                  | 188        |
| Wyjaśnienie terminów opisujących tempo .....                                | 189        |
| Przyspieszanie i zwalnianie: zmiana tempa .....                             | 190        |
| Dynamika, czyli głośno lub delikatnie .....                                 | 190        |
| Oznaczenia zmiennej dynamiki .....                                          | 191        |
| Przegląd innych oznaczeń dynamiki .....                                     | 192        |
| Przegląd oznaczeń dynamiki związanych z pedałami fortepianu .....           | 193        |
| Przegląd oznaczeń artykulacji dla innych instrumentów .....                 | 194        |
| <b>Rozdział 16. Barwa i właściwości akustyczne instrumentu .....</b>        | <b>197</b> |
| Kwestia barwy .....                                                         | 197        |
| Atak, czyli jak zaczyna się dźwięk .....                                    | 198        |
| Tembr: zasadnicza część dźwięku .....                                       | 198        |
| Wybrzmiewanie, czyli zakończenie dźwięku .....                              | 200        |
| Ustawianie zespołu, czyli lekcja akustyki .....                             | 200        |

## **Część IV. Dekalogi ..... 203**

### **Rozdział 17. Dziesięć najczęściej zadawanych pytań dotyczących teorii muzyki ..... 205**

|                                                                                             |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Dlaczego teoria muzyki jest ważna? .....                                                    | 205 |
| Jeśli potrafisz już trochę grać bez znajomości teorii, po co zwracać nią sobie głowę? ..... | 206 |
| Dlaczego tak znaczna część teorii jest zogniskowana wokół klawiatury fortepianu? .....      | 206 |
| Czy istnieje szybki i łatwy sposób nauki czytania nut? .....                                | 207 |
| Jak zidentyfikować tonację w oparciu o znaki przykluczowe? .....                            | 207 |

|                                                                                   |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Czy da się przetransponować utwór na inną tonację?                                | 208        |
| Czy opanowanie teorii muzyki wpłynie negatywnie na moją umiejętność improwizacji? | 208        |
| Czy powinienem znać teorię muzyki, jeśli gram na bębnach?                         | 208        |
| Skąd się wzięło dwanaście nut?                                                    | 209        |
| W jaki sposób teoria muzyki ułatwia uczenie się utworów?                          | 209        |
| <b>Rozdział 18. Dziesięciu teoretyków muzyki, których powinienś znać</b>          | <b>211</b> |
| Pythagoras (ok. 582 – ok. 507 p.n.e.)                                             | 211        |
| Boecjusz (ok. 480 – ok. 524)                                                      | 212        |
| Gerbert z Aurillac/papież Sylwester II (ok. 945 – 1003)                           | 213        |
| Guido z Arezzo (ok. 990 – ok. 1040)                                               | 213        |
| Nicola Vicentino (1511 – ok. 1576)                                                | 214        |
| Christiaan Huygens (1629 – 1695)                                                  | 214        |
| Arnold Schönberg (1874 – 1951)                                                    | 215        |
| Harry Partch (1901 – 1974)                                                        | 215        |
| Karlheinz Stockhausen (1928 – 2007)                                               | 216        |
| Robert Moog (1934 – 2005)                                                         | 216        |
| <b>Część V. Dodatki</b>                                                           | <b>219</b> |
| <b>Dodatek A. Na płycie</b>                                                       | <b>221</b> |
| <b>Dodatek B. Tablica akordów</b>                                                 | <b>225</b> |
| <b>Dodatek C. Słowniczek</b>                                                      | <b>263</b> |
| <b>Skorowidz</b>                                                                  | <b>267</b> |